

Δράσεις και παρεμβάσεις για την κλιματική αλλαγή. Αειφορία και βιώσιμο μέλλον. Αντιπυρική προστασία, σημεία υδροληψίας, συντήρηση δασικού οδικού δικτύου, υποστήριξη εθελοντικών ομάδων, ενίσχυση της ανακύκλωσης σε τοπικό επίπεδο. Οικονομία με πράσινη συνείδηση. **Διαφοροποίηση και ενδυνάμωση της τοπικής κοινωνίας.** Καταστήματα που χαρίζουν ζωή σ'έναν τόπο & υποστηρίζουν την αποκέντρωση. Τοπική επιχειρηματικότητα με περιβαλλοντική συνείδηση. **Τοπικές ιδέες, συλλογικό όραμα, βιώσιμο μέλλον.** Βιοτεχνικές δραστηριότητες, γρανάζια ανάπτυξης. Το επιχειρείν ως πράξη μέριμνας. **Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού.** Στηρίζουμε τις τοπικές οικονομίες, δίνουμε ζωή στα χωριά μας. **Δημιουργούμε τα εργαλεία για να γίνει το όραμα πράξη.** Απλοποιούμε, καθοδηγούμε, εμπνέουμε. **Αειφόρο επιχειρείν για ζωντανούς τόπους.** Αναβαθμίζουμε το δημόσιο χώρο, υποστηρίζουμε τον αθλητισμό. Ενισχύουμε την εκπαίδευση των επαγγελματιών, ενθαρρύνουμε τη δια βίου μάθηση. **Μικρές παρεμβάσεις, μεγάλο αποτύπωμα. Συλλογικό όραμα, βιώσιμες κοινότητες.** Μανταμάδο, Παπάδος, Κάπη, Παλαιοχώρι, Άντισσα, Πάμφιλα, Παγανή, Αγιάσος, Άναξος, Πέραμα, Άγρα, Μεσαγρός, Καλλονή, Πολιχνίτος, Αγία Παρασκευή, Μήθυμνα, Καρά Τεπέ, Ακρωτήρι Μυτιλήνης, Πλωμάρι, Παναγιούδα, Πύργοι Θέρμης. **Για ολόκληρο το νησί. Για όλα αυτά που είναι σημαντικά. Το μέλλον, οι άνθρωποι, ο τόπος, η**

ΛΕΣΒΟΣ

Επιχειρείν

για το περιβάλλον &
την τοπική κοινωνία

Δημιουργώντας οικονομίες που ακούν
τον παλμό της κοινότητας
& στηρίζουν τους ανθρώπους της

**Επιχειρείν
για το περιβάλλον & την τοπική κοινωνία
Δημιουργώντας οικονομίες που ακούν τον παλμό της κοινότητας
& στηρίζουν τους ανθρώπους της**

1η έκδοση: 2025

Έκδοση: Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης Λέσβου Α. Ε.

Συντονισμός: Αναστάσιος Μ. Περιμένης - Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης Λέσβου Α. Ε.

Επιμέλεια έκδοσης - Συγγραφή κειμένων: Δέσποινα Παπαδήμα

Δημιουργικό - Σελιδοποίηση: Ειρήνη Κωνσταντίνου

Φωτογραφικό υλικό: Μιχάλης Αικατερίνης

Γλωσσική επιμέλεια - Διορθώσεις: Αβραάμ Σινασόπουλος

ISBN: 978-618-86324-2-4

Η παρούσα έκδοση τυπώθηκε σε 2.000 αντίτυπα
και διατίθεται δωρεάν

<https://clld-leader.etal-sa.gr>

Επιχειρείν

για το περιβάλλον &
την τοπική κοινωνία

Δημιουργώντας οικονομίες που ακούν
τον παλμό της κοινότητας
& στηρίζουν τους ανθρώπους της

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Το όραμα πίσω από τις επενδύσεις	16
Χάρτης επενδύσεων	18
Με τη φιλοσοφία LEADER	21
Φωτογραφίες επενδύσεων	22

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΧΑΡΙΖΟΥΝ ΖΩΗ Σ' ΕΝΑΝ ΤΟΠΟ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΟΥΝ ΤΗΝ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ

Χάρτης επενδύσεων	28
Με το όραμα LEADER	30
Φωτογραφίες επενδύσεων	32

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Χάρτης επενδύσεων	38
Με το όραμα LEADER	41
Φωτογραφίες επενδύσεων	42

ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ - ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Χάρτης επενδύσεων 48

Με το όραμα LEADER 51

Φωτογραφίες επενδύσεων 52

ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ ΩΣ ΠΡΑΞΗ ΜΕΡΙΜΝΑΣ

Χάρτης επενδύσεων 58

Με το όραμα LEADER 61

Φωτογραφίες επενδύσεων 62

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΓΝΩΣΗΣ & ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Χάρτης επενδύσεων 68

Με το όραμα LEADER 70

Φωτογραφίες επενδύσεων 72

ΝΗΣΩΝ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ 74

ΕΤΑΛ Α.Ε. - ΟΜΑΔΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ 82

ΤΟΠΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΛΕΣΒΟΥ

όλο το πρόγραμμα σε δυο εικόνες 86

35 χρόνια LEADER στη Λέσβο 92

Αναδεικνύουμε το χθες
και χτίζουμε το αύριο

Εμπυχώνουμε, υποστηρίζουμε,
υλοποιούμε

Απλοποιούμε, καθοδηγούμε, εμπνέουμε

Παρέχουμε τα εργαλεία
για να γίνει το όραμα πράξη

Το LEADER δεν χρηματοδοτεί έργα.
Ενισχύει τοπικές λύσεις
με τη συμμετοχή της ίδιας
της κοινότητας

Τοπικές ιδέες, συλλογικό όραμα,
βιώσιμο μέλλον

Επιχειρούμε με ευθύνη

Καινοτομία & βιωσιμότητα
στην πράξη

Αειφόρο επιχειρείν
για ζωντανούς τόπους

Το Leader εμπνέει
μία νέα γενιά
επιχειρηματιών

Η ΛΕΣΒΟΣ είναι ένας τόπος που υποχρεωτικά «μαθαίνεις» να τον αγαπάς...

Γιατί είναι ένα νησί με αφάνταστο πλούτο, διαφορετικότητα, και ιδιαιτερότητες που κρύβουν υπέροχα μυστικά και διαρκείς εκπλήξεις!

Ίσως, αυτά τα χαρακτηριστικά της, σε πληθωρικό βαθμό, είναι και ένας λόγος για τις δυσκολίες που εντοπίζονται όσον αφορά την ανάπτυξή της. Απλά, πολλές φορές, δεν ξέρει κανείς από πού να ξεκινήσει.

Εμείς τελικά, ξεκινήσαμε, και με περηφάνεια παρουσιάζουμε, στις 3 εκδόσεις «ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ», τα αποτελέσματα του προγράμματος «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων» (CLLD/LEADER) Νήσος Λέσβος, «Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη Αγροτικών & Παράκτιων Περιοχών της Νησιωτικής Υπαίθρου» Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΥΠΑΑΤ), μέτρο 19, της περιόδου 2018-2025. Και μοιραζόμαστε την εικόνα όλων αυτών των έργων που πραγματοποιήθηκαν στην εν λόγω προγραμματική περίοδο. Μέσα από εθνικές και παγκόσμιες οικονομικές και κοινωνικές κρίσεις, προσφυγικό και πανδημία, φτάσαμε τελικά στο σημείο να αντικρίζουμε τα ολοκληρωμένα έργα.

1991, LEADER η αρχή πριν 35 χρόνια. Γυρίζοντας πίσω το χρόνο, και ξεκινώντας από τον πρώτο Κανονισμό του 1991 και τις διαβουλεύσεις που οδήγησαν στην ίδρυση της ΕΤΑΛ τον Νοέμβριο του 1992, μπορεί κανείς σήμερα να δει πόσο έχει αλλάξει ο τόπος.

Τέλη 2025, αρχές 2026. Η προγραμματική περίοδος που ολοκληρώθηκε, αποτελεί μια κορύφωση. Οι επενδύσεις της Στρατηγικής που χαράχθηκε το 2016 και σήμερα ολοκληρώθηκαν, μας δίνουν το δικαίωμα, αυτό που ισχυριστήκαμε το 2016 και φαινόταν ίσως υπερβολικό, σήμερα να δικαιώνεται και να τεκμηριώνεται. **Η Λέσβος αλλάζει, η Λέσβος με το LEADER άλλαξε.**

Μπορείτε και εσείς, μελετώντας αυτό το βιβλίο που φτάνει στα χέρια σας στα τέλη του 2025 και τις αυγές του 2026, σηματοδοτώντας μια πορεία 35 χρόνων, να μοιραστείτε το όραμα και την προσπάθεια μας να αναδείξουμε, ως Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης Λέσβου, τις προοπτικές και τις απέραντες δυνατότητες που υπάρχουν στον τομέα της ολοκληρωμένης ανάπτυξης μιας περιοχής. Στην επιτυχία που τεκμηριώνεται όταν υπάρχει **ΟΡΑΜΑ**, στοχοπροσήλωση, εργατικότητα, πίστη στις συνεργασίες και συνέργειες, διαφάνεια, υπομονή, και κυρίως εμπιστοσύνη.

Μπορείτε, με το βιβλίο αυτό, να μοιραστείτε μαζί μας την προστιθέμενη αξία που το πρόγραμμα **LEADER** διαχρονικά δημιουργεί στο νησί μας, την ανθεκτικότητα που στηρίζει, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, την ανάγκη για διαφοροποίηση, με στόχο το ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ για το περιβάλλον & την τοπική κοινωνία.

Η Στρατηγική μας είναι ανθρωποκεντρική με την πεποίθηση ότι δημιουργούνται οικονομίες που ακούν τον παλμό της κοινότητας & στηρίζουν τους ανθρώπους της. Κάθε επένδυση βασίζεται σε Τοπικές ιδέες, συλλογικό όραμα, βιώσιμο μέλλον. **ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ** με ευθύνη, αινοτομία & βιωσιμότητα στην πράξη, αιεφόρο επιχειρείν για ζωντανούς τόπους. **Το LEADER εμπνέει μία νέα γενιά επιχειρηματιών.**

Είναι πεποίθησή μας ότι κάθε επένδυση είναι μια επένδυση στο ίδιο το κοινωνικό κεφάλαιο ενός τόπου και ενισχύει την κοινωνική ένταξη, ενισχύει το αίσθημα του ανήκειν, δημιουργεί αισθήματα αξιοπιστης συμμαχίας, επιβεβαιώνει την αξία του ατόμου και δημιουργεί μικρά κοινωνικά οικοσυστήματα, που αναβαθμίζουν τη ζωή των ανθρώπων.

Με **OPAMA** πίσω από τις επενδύσεις, υλοποιήσαμε δράσεις και παρεμβάσεις για την κλιματική αλλαγή, για τη διαφοροποίηση και ενδυνάμωση της τοπικής κοινωνίας, για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού. Αναλυτικά, είδαμε να γίνονται πραγματικότητα έργα με το εξής περιεχόμενο:

- Ενίσχυση δράσεων και παρεμβάσεων για την κλιματική αλλαγή, ανακύκλωση, εθελοντισμός
- Καταστήματα που χαρίζουν ζωή στις κοινότητες και ενισχύουν την αποκέντρωση
- Υποστηρικτικές δράσεις για την πρωτογενή παραγωγή του νησιού
- Βιοτεχνικές δραστηριότητες
- Το επιχειρείν ως πράξη μέριμνας
- Αθλητισμός & Μεταφορά γνώσης

Με τη φιλοσοφία LEADER, μόνο κατά την τρέχουσα περίοδο, επενδύονται με το τοπικό πρόγραμμα πάνω από **30 εκατ. ευρώ**, συνολικής επένδυσης σε **214 πράξεις**, κυρίως από το **Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης** αλλά και το **ΕΠΑΛΘ** με μια ενιαία στρατηγική.

Είναι βαθιά πεποίθηση μας - τεκμηριώνεται από την αξιολόγηση του προγράμματος -, ότι αυτός ο σχεδιασμός, ενίσχυσε την ανθεκτικότητα της Λέσβου, κατά τις πολλαπλές κρίσεις των τελευταίων ετών και δημιούργησε μια στέρεη βάση για την ανάπτυξη. **Η Λέσβος άλλαξε, η Λέσβος αλλάζει**, τα αποτελέσματα γίνονται όλο και πιο ορατά, και μας χαρίζουν αισιοδοξία για τον τόπο μας και το μέλλον του.

Η συνεχής αναζήτηση μας για την «Κοινωνική Απόδοση Επένδυσης», αποτελεί μια καινοτόμο μεθοδολογία σχεδιασμού στην τοπική ανάπτυξη. Είναι ταυτόχρονα μια αναπτυξιακή πρόκληση, που απαιτεί την συμμετοχή όλης της κοινωνίας. Η Ομάδα Τοπικής Δράσης, η ΕΤΑΛ Α.Ε. είναι ο αντικατοπτρισμός της περιοχής και της κοινωνίας της. Σχεδιάζει και υλοποιεί αποτελεσματικά, επειδή το κοινωνικό σύνολο συνεργάζεται, είναι δεκτικό στη πρωτοτυπία, στη ποιότητα και συμμετέχει ενεργά και παραγωγικά.

Συχνά, κριτήριο επιτυχίας της επιχειρηματικότητας, είναι το εύκολο προϊόν η εύκολη υπηρεσία. Το προϊόν/υπηρεσία που σχεδιάζεται, παρασκευάζεται, διακινείται εύκολα, και αποδίδει κέρδος, το ίδιο εύκολα... Σε περιόδους ευμάρειας, αυτό είναι ένα μοντέλο που μπορεί, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, να λειτουργήσει. Τί συμβαίνει όμως σε περιόδους οικονομικής δυσχέρειας και καταναλωτικών περιορισμών;

Ελπίζουμε, μέσα από τις σελίδες αυτής της έκδοσης, να δώσουμε στους κατοίκους του νησιού μας, όχι μόνο απαντήσεις, αλλά και ενδιαφέροντες προβληματισμούς και ιδέες, που θα τους οδηγήσουν στα δικά τους συμπεράσματα.

Ταυτόχρονα, ευελπιστούμε, να εμπυχώσουμε νέες ιδέες και ενέργειες για την αξιοποίηση της αναπτυξιακής ροπής των τελευταίων ετών, ενόψει της νέας μας προσπάθειάς, που ξεκινά το 2026, για μια ανανεωμένη ανταγωνιστικότητα, με ανανεωμένη εμπιστοσύνη, με όραμα την αναζωογόνηση και αναγέννηση της νησιωτικής μας υπαίθρου. Ένα όραμα, που με βεβαιότητα, μπορεί να στηρίξει το νησί μας...

Καταφέραμε να μετατρέψουμε τον δισταγμό των πολιτών στην εμπλοκή τους σε συγχρηματοδοτούμενες επενδύσεις, σε εμπιστοσύνη και κοινή πορεία. Συνεχίζουμε λοιπόν δυναμικά, αλλάζοντας τη Λέσβο.

Με ένα μεγάλο ευχαριστώ στους δικαιούχους που συμμετέχουν στην αναπτυξιακή πορεία του τόπου επενδύοντας σε αυτόν, στους θεσμικούς φορείς, στις δημόσιες υπηρεσίες συνεργάτες μας, στους επιστήμονες και επαγγελματίες συμβούλους, και σε κάθε ένα που συνεργάστηκε που μπήκε στο οικοσύστημα του LEADER και αποτέλεσε παράγοντα για την επιτυχία του.

Καλή δύναμη στις προσπάθειες όλων, συνεχίζουμε!

Παναγιώτης Α. Τατάκης
Πρόεδρος Δ.Σ. ΕΤΑΛ Α.Ε. & ΕΔΠ

Αναστάσιος Μ. Περιμένης
Γενικός Διευθυντής ΕΤΑΛ Α.Ε.

Αντιπυρική Προστασία | Εθελοντικές Ομάδες
Γραφεία | Κτηνιατρεία | Καταστήματα

ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ
ΑΛΛΑΓΗ

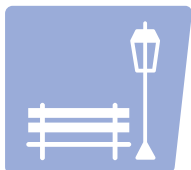
ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ
& ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ
ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Ομάδα Τοπικής Δράσης

*Ανακύκλωση | Μεταφορά γνώσης & καλών πρακτικών
Βιοτεχνίες | Μεταποίηση | Χώροι αθλητισμού*

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ
ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

**ΕΝΙΣΧΥΣΗ
ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ
ΑΛΛΑΓΗ**

αειφορία και βιώσιμο
μέλλον | αντιπυρική
προστασία | σημεία
υδροληψίας | πρόληψη
φυσικών καταστροφών |
συντήρηση δασικού
οδικού δικτύου |
υποστήριξη εθελοντικών
ομάδων | ενίσχυση
της ανακύκλωσης
σε τοπικό επίπεδο

Το όραμα πίσω από τις επενδύσεις

Η Λέσβος αποτελεί ένα από τα πιο πλούσια νησιά του Αιγαίου σε φυσικούς πόρους και ιδιαίτερα σε δασικές εκτάσεις, οι οποίες καλύπτουν περίπου το 20% της επιφάνειάς της. Τα δάση του νησιού απλώνονται από τα ορεινά του Λεπετύμνου μέχρι τις πλαγιές της Όλυμπου, διαμορφώνοντας ένα μοναδικό μεσογειακό τοπίο με κυρίαρχα είδη τα πεύκα, τις καστανιές και τις βελανιδιές. Παράλληλα, οι εκτεταμένες εκτάσεις χαμηλής βλάστησης, οι ελαιώνες και οι φυσικοί θάμνοι συνθέτουν ένα μωσαϊκό βιοποικιλότητας με υψηλή οικολογική, αισθητική και πολιτισμική αξία.

Τα δασικά οικοσυστήματα είναι από τους πιο σημαντικούς παράγοντες διατήρησης της οικολογικής ισορροπίας μίας περιοχής. Ταυτόχρονα είναι ένα φυσικό αγαθό, με πολύπλευρη σημασία και ανυπολόγιστη αξία για τη ζωή και τον άνθρωπο. Ένας ανανεώσιμος φυσικός πόρος με τεράστιες ανεξάντλητες δυνατότητες για την

οικονομική, περιβαλλοντική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου, και για τη δημιουργία καλύτερων συνθηκών ζωής.

Το δάσος παράγει το απαραίτητο και αναντικατάστατο για τη ζωή μας οξυγόνο ενώ δεσμεύει το επικίνδυνο για τη ζωή διοξείδιο του άνθρακα. Μειώνει την ένταση του φωτός και επιδρά στη σύνθεσή του, δημιουργώντας ένα ιδιαίτερο φωτοκλίμα, μειώνει τους θορύβους, αυξάνει τις βροχές, μετατρέπει σε βροχή την υγρασία του αέρα και υγροποιεί την ομίχλη, συγκρατεί το νερό της βροχής και δεν το αφήνει να πέφτει με δύναμη στο έδαφος και να το διαβρώνει, ενισχύει τα υπόγεια νερά, συγκρατεί το έδαφος και εμποδίζει τη διάβρωση.

Η διατήρηση και ανάδειξη του δασικού αυτού πλούτου δεν είναι μόνο υποχρέωση απέναντι στο περιβάλλον αλλά και ευκαιρία για να επανασυνδεθεί η τοπική κοινωνία με τη φύση, την παράδοση και την ήπια οικονομική ανάπτυξη. Με βάση αυτή τη φιλοσοφία, υλοποιήσαμε μια σειρά δράσεων που ενισχύουν την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, δίνουν πρακτικά εργαλεία προστασίας των δασών του νησιού και υποστηρίζουν την ανακύκλωση, ως σημαντική περιβαλλοντική παράμετρο.

Υπερτοπικό έργο

Σωματείο Εθελοντών
Πυροσβεστών Νήσου
Λέσβου

Προμήθεια
εξοπλισμού
πρόληψης
ζημιών
σε δάση

**Δράσεις και παρεμβάσεις
για την κλιματική αλλαγή**

3 έργα

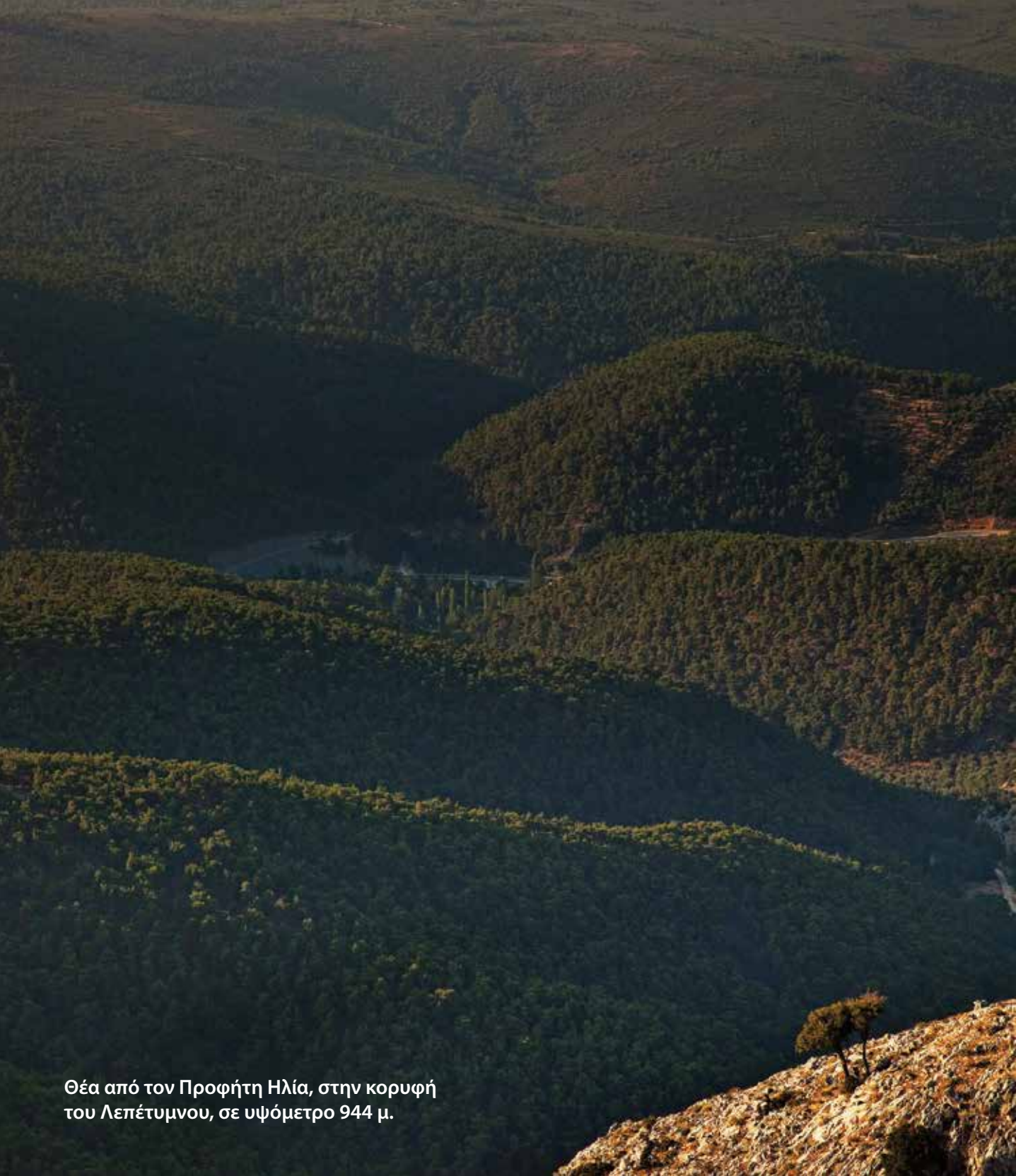

**Δάσος
Πασπαλά**

Μόρια

**Δάσος
Κρατήγου**

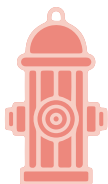
Θέα από τον Προφήτη Ηλία, στην κορυφή
του Λεπέτυμνου, σε υψόμετρο 944 μ.

Με τη φιλοσοφία LEADER

Με συνολική χρηματοδότηση που ξεπέρασαν τις 70.000 ευρώ, ενισχύθηκε το Σωματείο Εθελοντών Πυροσβεστών του νησιού, για προμήθεια εξοπλισμού με στόχο την προστασία του δασικού πλούτου του νησιού.

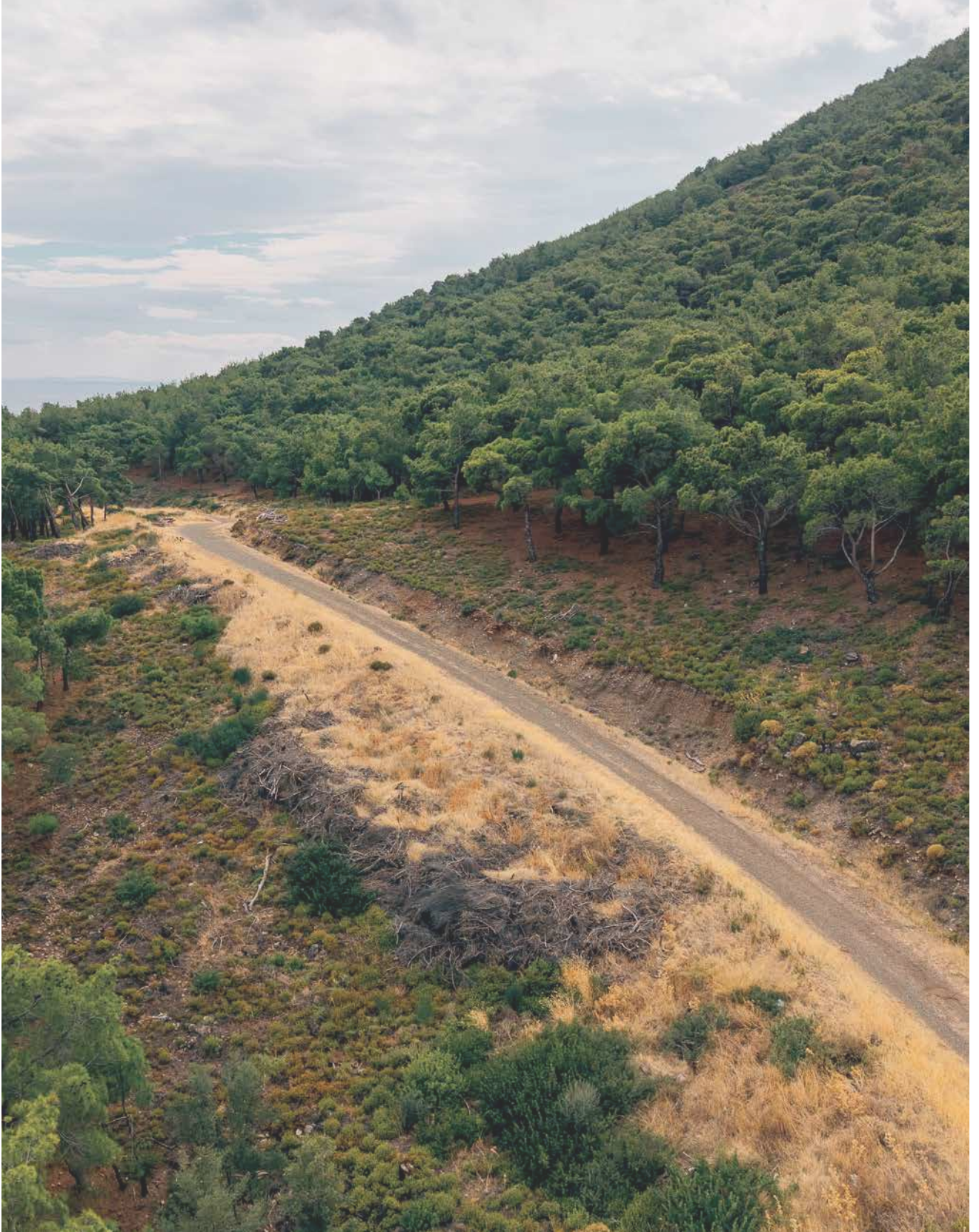
Επίσης, μία προϋπάρχουσα ιδιωτική εταιρεία που δραστηριοποιείται στο χώρο της ανακύκλωσης, εκσυγχρονίστηκε και επεκτάθηκε, με επένδυση ύψους 200.000 ευρώ.

Τέλος, η Διεύθυνση Δασών Λέσβου, έλαβε χρηματοδότηση ύψους 55.000 ευρώ και την κατάλληλη υποστήριξη για την συντήρηση του δασικού οδικού δικτύου και τη δημιουργία πολύτιμων σημείων υδροληψίας στα δημόσια δάση Κρατήγου – Πασπαλά, με στόχο την βέλτιστη αντιπυρική τους προστασία.

**ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
ΠΟΥ ΧΑΡΙΖΟΥΝ
ΖΩΗ Σ' ΕΝΑΝ
ΤΟΠΟ ΚΑΙ
ΕΝΙΣΧΥΟΥΝ ΤΗΝ
ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ**

μικρές επιχειρήσεις,
δομικές παρεμβάσεις |
παντοπωλεία | αρτοποιεία |
ζαχαροπλαστεία |
κρεοπωλεία | βελτίωση
της καθημερινότητας |
αποκέντρωση |
ενδυνάμωση της τοπικής
κοινωνίας | στήριξη της
τοπικής οικονομίας |
αναζωογόνηση των
περιφερειακών κοινοτήτων

**Καταστήματα που χαρίζουν ζωή στις
κοινότητες & ενισχύουν την αποκέντρωση**

17 έργα

Με το όραμα και τη φιλοσοφία LEADER

Παντοπωλεία, κρεοπωλεία, φούρνοι, ζαχαροπλαστεία. Μικροί πυρήνες εξυπηρέτησης των κατοίκων, επιχειρήσεις που αποτρέπουν διαρκείς μετακινήσεις και καθιστούν αυτόνομους μικρούς, αλλά ζωτικής σημασίας, οικισμούς.

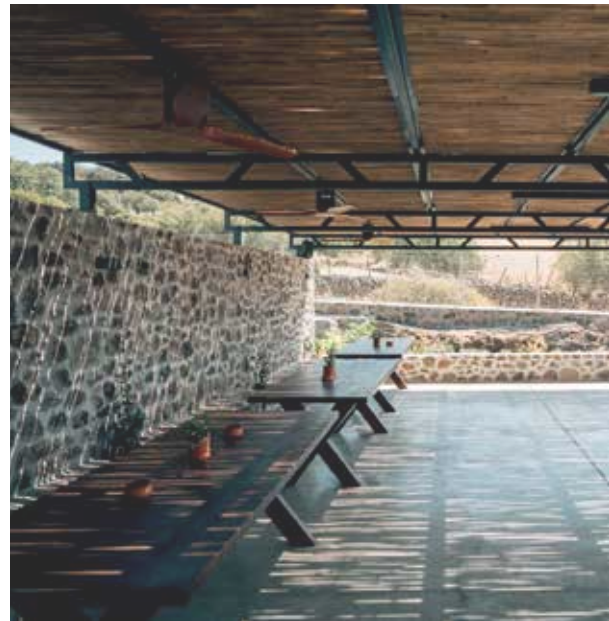
Με συνολικό ύψος επενδύσεων που ξεπέρασαν τα 2.000.000 ευρώ, ολοκληρώθηκαν στο νησί 17 επενδύσεις, οι οποίες έχουν άμεσο αντίκτυπο στην βελτίωση της καθημερινότητας του πληθυσμού και την καλύτερη εξυπηρέτησή του στις μικρές αλλά ζωτικές ανάγκες του.

Αναλυτικά, πραγματοποιήθηκαν:

- **6 επενδύσεις που αφορούν δημιουργία αλλά και εκσυγχρονισμό παντοπωλείων.** Σε Μανταμάδο, Παπάδο Γέρας, Κάπη, Παναγιούδα, Άντισσα και μία επένδυση στην πόλη της Μυτιλήνης,

με στόχο ένα προϋπάρχον παντοπωλείο να μπορεί να εξυπηρετεί άμεσα τη μαρίνα και τα σκάφη που ελλιμενίζονται στη πόλη.

- **3 επενδύσεις για ίδρυση και εκσυγχρονισμό κρεοπωλείων**, 1 στα Πάμφιλα και 2 στην πόλη της Μυτιλήνης, με στόχο την εξυπηρέτηση των κατοίκων αλλά και την δημιουργία προστιθέμενης αξίας στα τοπικά προϊόντα της κτηνοτροφικής παραγωγής. Όλα τα κρεοπωλεία, ουσιαστικά αντιπροσωπεύουν μικρές μονάδες επεξεργασίας του ντόπιου κρέατος, παράγοντας, λουκάνικα, καβουρμά και παστοურμά.
- **1 επιχείρηση παραγωγής πάγου** στην Παγανή, με στόχο την εξυπηρέτηση όλων των επιχειρήσεων εστίασης της ευρύτερης περιοχής.
- **Αρτοποιεία, πρατήρια άρτου, εργαστήρια ζαχαροπλαστικής. Συνολικά 7 επενδύσεις** που αφορούν ίδρυση ή εκσυγχρονισμό σε Αγιάσο, Άναξο, Πέραμα, Μεσαγρό, Παλαιοχώρι Πλωμαρίου και 2 στην πόλη της Μυτιλήνης, για το ζεστό ψωμί κάθε νοικοκυριού και τα απαραίτητα γλυκά που συμπληρώνουν το τραπέζι και γίνονται αφορμή για φιλόξενα καλέσματα.

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

τοπική
επιχειρηματικότητα
με περιβαλλοντική
συνείδηση | υπηρεσίες
και καταστήματα για
αγρότες, κτηνοτρόφους,
μελισσοκόμους και
υλοτόμους της Λέσβου |
κτηνιατρείο |
γεωργικά φάρμακα |
γεωργικά μηχανήματα |
εξοπλισμός υλοτομίας

**Υποστηρικτικές δράσεις για την
πρωτογενή παραγωγή του νησιού**

5 έργα

● **Αγία Παρασκευή**

● **Παπάδος**

Επενδύσεις που υποστηρίζουν
τον πρωτογενή τομέα του νησιού

Με το όραμα και τη φιλοσοφία LEADER

Κάθε επένδυση που υποστηρίζει τον πρωτογενή τομέα, ουσιαστικά ενισχύει τη βιώσιμη ανάπτυξη, αναβαθμίζει το αγροτικό οικοσύστημα του νησιού και δημιουργεί νέες ευκαιρίες για τις τοπικές κοινότητες.

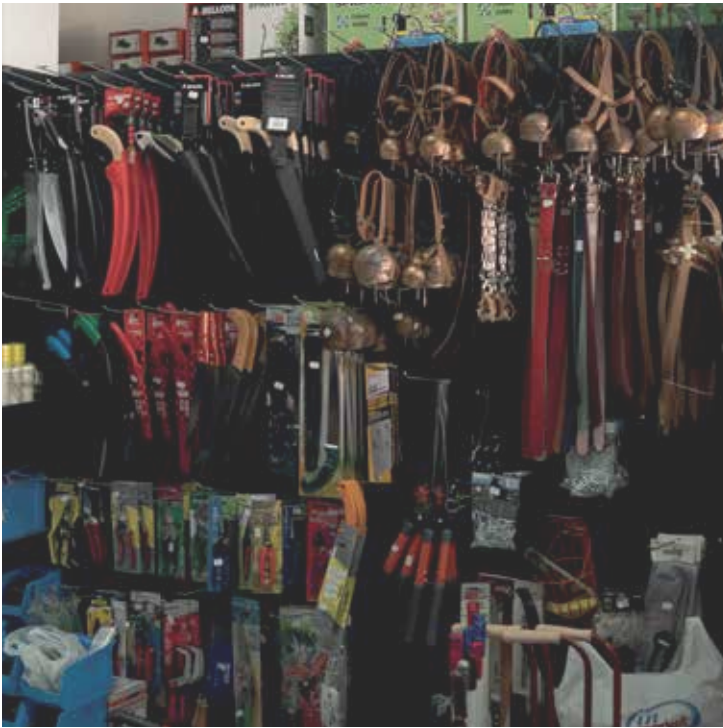
Με 5 επενδύσεις, ουσιαστικά όλες με υπερτοπικό χαρακτήρα, υποστηρικτικές για τους αγρότες, κτηνοτρόφους, μελισσοκόμους και υλοτόμους ολόκληρου του νησιού, το LEADER ενισχύει το σύνολο της πρωτογενούς παραγωγής του νησιού.

Με συνολικό ύψος επενδύσεων που ξεπέρασε το 1.100.000 δημιουργήθηκαν: 1 κτηνιατρείο στο Παπάδο της Γέρας, 2 επιχειρήσεις, με γεωργικά φάρμακα, η 1η στην Άγρα και η 2η στην Καλλονή, 1 επιχείρηση με γεωργικά μηχανήματα στην Αγία Παρασκευή και 1 υποκατάστημα με εξοπλισμό και μηχανήματα για τους υλοτόμους του νησιού.

ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ - ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

γρανάζια ανάπτυξης |
δημιουργικές βιομηχανίες |
μέταλλο, μάρμαρο,
χρυσάφι και ασήμι |
επιχειρήσεις
που υποστηρίζουν τις
οικοδομικές δραστηριότητες |
χειροτεχνία - καλλιτεχνική
δημιουργία |
εκτυπωτικές εργασίες |
οπτικοακουστικές παραγωγές

Μεταποίηση Βιοτεχνικές δραστηριότητες

6 έργα

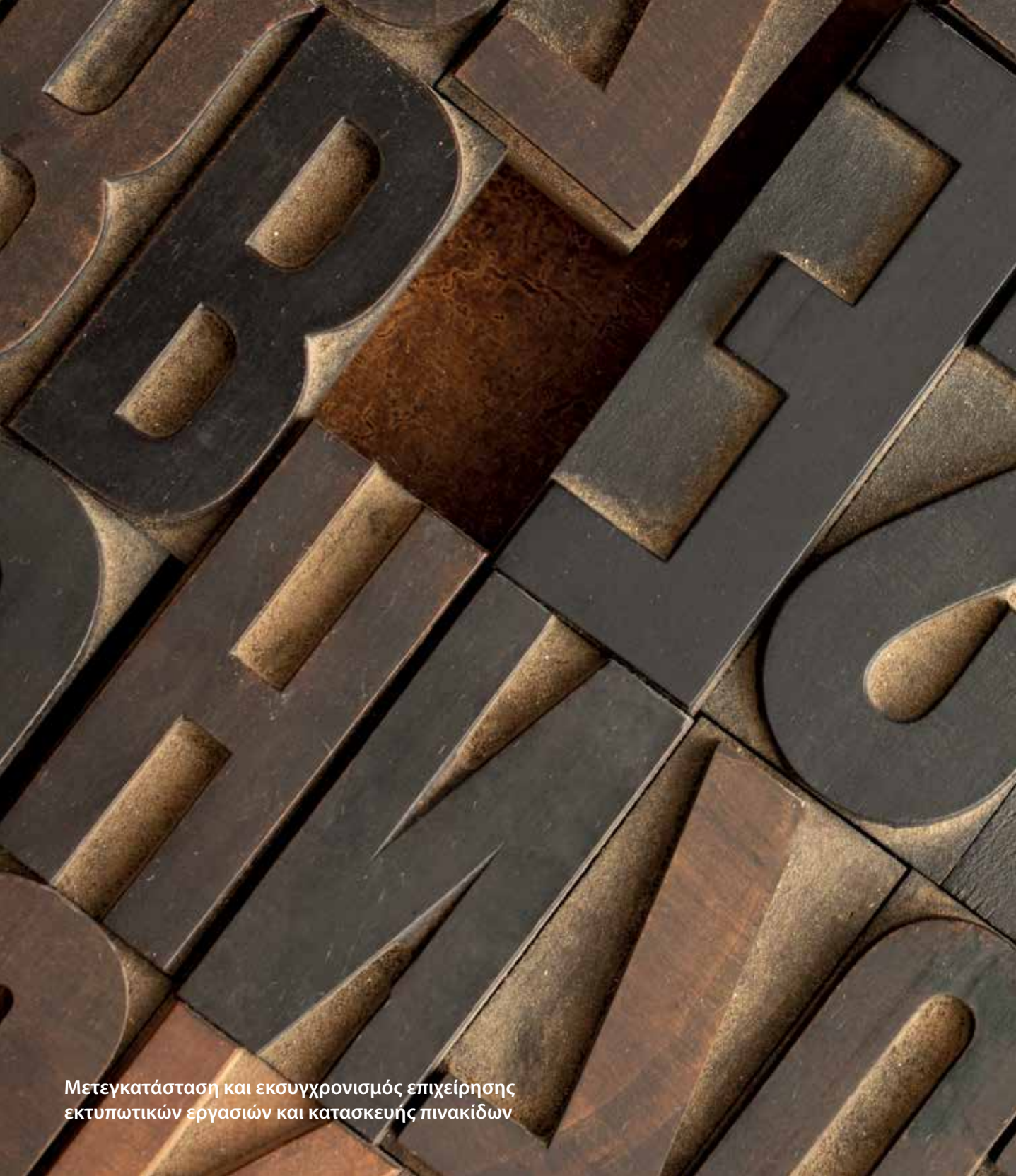

● **Αγία Παρασκευή**

● **Αγιάσος**

**Καρά Τεπέ
Παγανή**

● **Μυτιλήνη**

Μετεγκατάσταση και εκσυγχρονισμός επιχείρησης
εκτυπωτικών εργασιών και κατασκευής πινακίδων

Με το όραμα και τη φιλοσοφία LEADER

Βιοτεχνικές δραστηριότητες - μεταποίηση - δράση. Έξι επενδύσεις, όλες τους από νέους ανθρώπους του νησιού, έγιναν πραγματικότητα κατά την τελευταία προγραμματική περίοδο.

Με στόχο την ενίσχυση της βιοτεχνικής δραστηριότητας στη Λέσβο και την υποστήριξη του κύκλου της οικονομίας που σχετίζεται με την οικοδομική δραστηριότητα, πραγματοποιήθηκαν 2 επενδύσεις στην Αγιάσο, για εκσυγχρονισμό 2 βιοτεχνιών που ασχολούνται με μεταλλικές κατασκευές, ενώ ιδρύθηκε και 1 επιχείρηση επεξεργασίας μαρμάρου στην Αγία Παρασκευή.

Μία ακόμη επένδυση, που συνδυάζει τη βιοτεχνική με την καλλιτεχνική δραστηριότητα, συμπληρώνοντας ταυτόχρονα το portfolio του τουρισμού, πραγματοποιήθηκε στην Παγανή, όπου δημιουργήθηκε ένα εργαστήριο κατασκευής χρυσών και αργυρών κοσμημάτων.

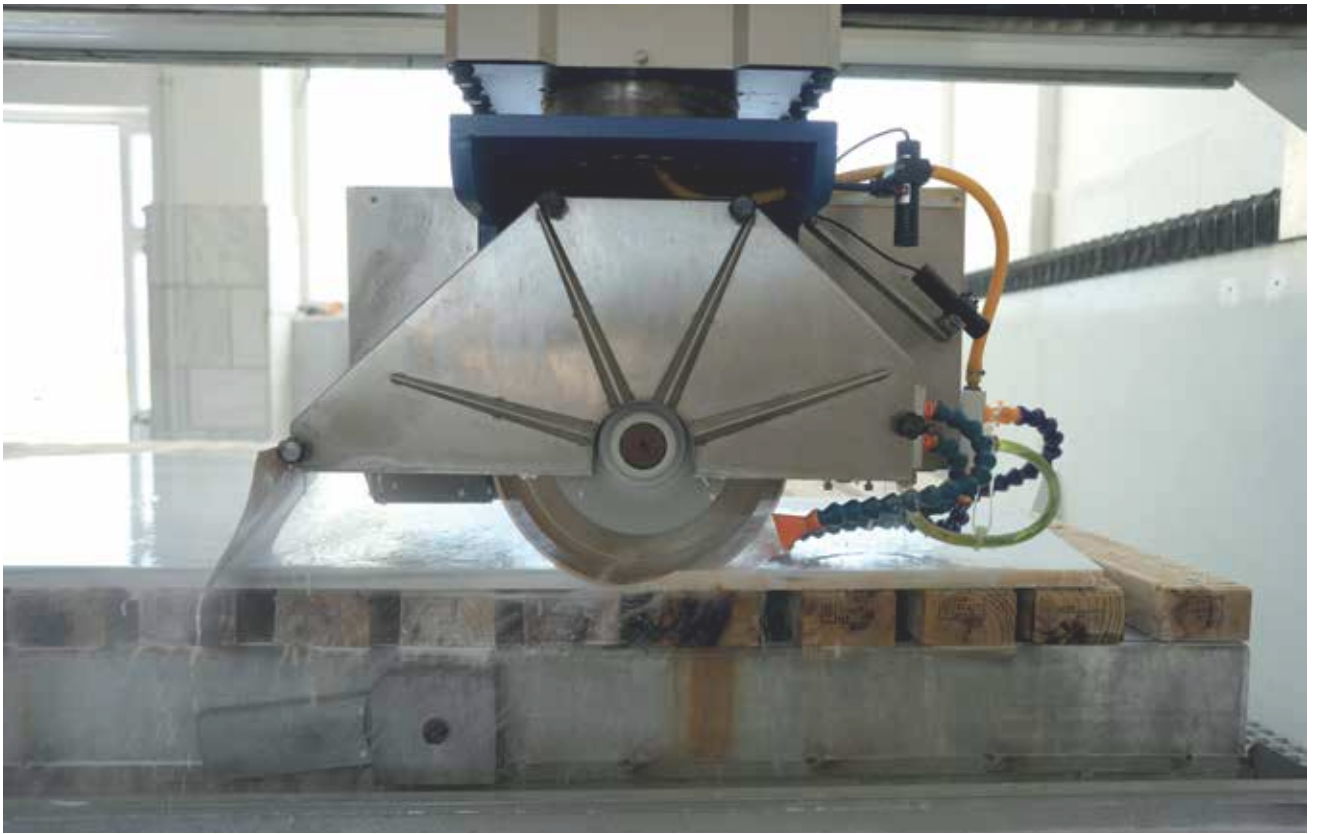
Μία επιχείρηση εκτυπωτικών εργασιών και κατασκευής πινακίδων, χρήσιμη για όλο το νησί, μετεγκαταστάθηκε και εκσυγχρονίστηκε. Τέλος, μία επιχείρηση οπτικοακουστικών παραγωγών, μοναδική στο είδος της στο νησί, δημιουργήθηκε στο Καρά Τεπέ της Μυτιλήνης.

Με συνολικό ύψος επενδύσεων που έφτασε το 1.000.000, 6 επιχειρήσεις, με σημαντικό αριθμό εργαζομένων και σαφή εμπλοκή σε όλους τους παραγωγικούς τομείς του νησιού, έλαβαν την απαραίτητη υποστήριξη από το πρόγραμμα LEADER.

ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ ΩΣ ΠΡΑΞΗ ΜΕΡΙΜΝΑΣ

μικρές παρεμβάσεις,
μεγάλο αποτύπωμα |
φυσικοθεραπευτήρια |
γυμναστήρια |
λογιστικά γραφεία |
αρχιτεκτονικά
γραφεία | τοπικές
ιδέες | συλλογικό
όραμα | βιώσιμες
κοινότητες

Πολιχνίτος

Το επιχειρείν ως πράξη μέριμνας

9 έργα

● Πλωμάρι

Μυτιλήνη

Ακρωτήριο

6

Εκσυγχρονισμός αρχιτεκτονικού γραφείου

Με το όραμα και τη φιλοσοφία LEADER

Με το πρόγραμμα LEADER, και συνολικές επενδύσεις που έφτασαν τις 380.000 ευρώ, δημιουργήθηκε ένα μικρό πλέγμα υπηρεσιών που διευκολύνει τους επιχειρηματίες του νησιού καθώς και μία σειρά επενδύσεων που απευθύνονται στο σύνολο του ντόπιου πληθυσμού της Λέσβου. Όλοι οι επενδυτές, είναι νέοι άνθρωποι, που επέλεξαν να παραμείνουν στο νησί και να δραστηριοποιηθούν στον τόπο.

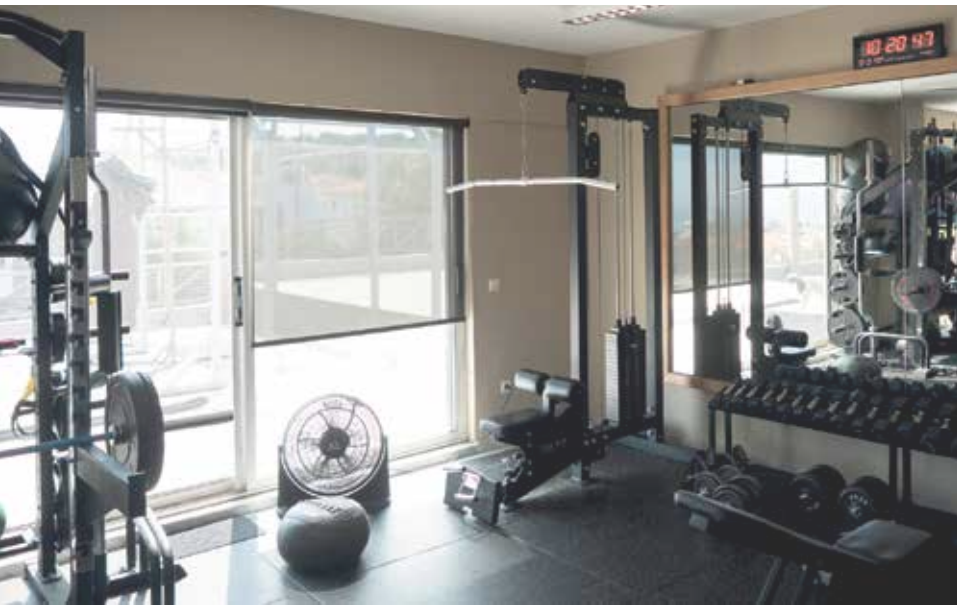
Με δεδομένο την ύπαρξη σημαντικής οικοδομικής δραστηριότητας στο νησί, τόσο στον τομέα του τουρισμού, όσο και στον τομέα των ιδιωτικών κατασκευών, χρηματοδοτήθηκε ο εκσυγχρονισμός ενός τοπικού αρχιτεκτονικού γραφείου. Επίσης, ιδρύθηκε στο Πλωμάρι ένα λογιστικό γραφείο, με στόχο να παρέχει χρηματοοικονομικές υπηρεσίες σε επιχειρηματίες και ιδιώτες της περιοχής, ενώ εκσυγχρονίστηκαν ακόμη 2 λογιστικά γραφεία, στην πόλη της Μυτιλήνης.

Δύο γυμναστήρια στην πόλη της Μυτιλήνης, ξεκίνησαν την δραστηριότητά τους, παρέχοντας σημαντικές υπηρεσίες στους πολίτες της πρωτεύουσας του νησιού, αλλά και των γύρω περιοχών, και ταυτόχρονα δημιουργώντας καινούριες θέσεις εργασίας που αφορούν νεανικό πληθυσμό.

Τέλος, εκσυγχρονίστηκαν 2 φυσικοθεραπευτήρια στην πόλη της Μυτιλήνης και 1 στον Πολιχνίτο, στο νότιο τμήμα του νησιού, παρέχοντας συμπληρωματικές υπηρεσίες υγείας στους τοπικούς πληθυσμούς.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

ΜΕΤΑΦΟΡΑ

ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ

ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

αναβαθμίζοντας
το δημόσιο χώρο |
ενισχύοντας την
κοινωνικοποίηση |
υποστηρίζοντας
τον αθλητισμό |
εκπαιδεύοντας
τους επαγγελματίες |
ενθαρρύνοντας
την δια βίου μάθηση

**Εκπαιδευτικό
πρόγραμμα για τους
επαγγελματίες
του τουρισμού**

**Υπερτοπικό
έργο**

Μήθυμνα

**Αθλητισμός
Μεταφορά γνώσης και δεξιοτήτων**

2 έργα

**Πύργοι
Θέρμης**

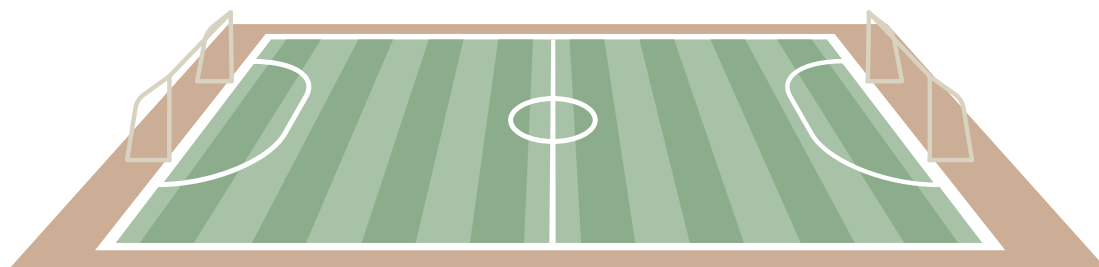
Με το όραμα και τη φιλοσοφία LEADER

Με συνολική χρηματοδότηση που ξεπέρασε τις 360.000 ευρώ ενισχύθηκαν οι τομείς του αθλητισμού, της αναβάθμισης δημοσίων χώρων και της εκπαίδευσης επαγγελματιών.

Μία έκταση, σχεδόν 4 στρεμμάτων, μετατράπηκε σε αθλητικό γήπεδο 8Χ8, με χλοοτάπητα νέας γενιάς, τις απαραίτητες εγκαταστάσεις ηλεκτροφωτισμού και τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου. Στον μικρό παραθαλάσσιο οικισμό, Πύργοι Θέρμης, λειτουργεί Γυμνάσιο που καλύπτει τις ανάγκες εκπαίδευσης μαθητών της ευρύτερης περιοχής. Ακριβώς δίπλα στο Γυμνάσιο, εκεί που οι μαθητές, περνούν μεγάλο μέρος του χρόνου τους, πραγματοποιήθηκε ανάπλαση του περιβάλλοντος χώρου και δημιουργήθηκε μία σημαντική δημοτική αθλητική εγκατάσταση, την οποία μπορούν να χρησιμοποιούν όλοι οι κάτοικοι της περιοχής.

Ο Φορέας Τουρισμού Μήθυμνας, ουσιαστικά οι ίδιοι οι επαγγελματίες του τουρισμού, αναγνωρίζοντας την ανάγκη διαρκούς επιμόρφωσης, μεταφοράς γνώσης και καλών πρακτικών, οργάνωσαν, με χρηματοδότηση του LEADER, εκπαιδευτικά προγράμματα με ωφελούμενους όλους τους επαγγελματίες τουρισμού της Λέσβου. Έμπειροι εισηγητές κάλυψαν θεματολογία που σχετίζεται με

υγειονομικούς κανονισμούς, νομοθεσία της εστίασης, ασφαλιστικά θέματα, οργάνωση του χρόνου εργασίας, τεχνικές marketing, ανάπτυξη διαπραγματευτικών ικανοτήτων, μοτίβα επικοινωνίας, τη σημασία της βιωσιμότητας στη σύγχρονη τουριστική βιομηχανία, τεχνικές και μοντέλα μέτρησης της ποιότητας στον τουρισμό, κοινωνικές & περιβαλλοντικές υποχρεώσεις των τουριστικών επιχειρήσεων. Μια επιμορφωτική δράση, όπου τα μέλη ενός φορέα, εντοπίζουν τις ανάγκες τους και συντονίζουν και παρέχουν μία υπηρεσία στα μέλη τους.

Νήσων Περίπλους

Το «Νήσων Περίπλους», είναι ένα Δίκτυο των Ομάδων Τοπικής Δράσης της Νησιωτικής Ελλάδας. Από το 2005 και με τη διαχρονική στήριξη του Προγράμματος LEADER, δημιουργεί πρωτοποριακές δράσεις που αναδεικνύουν την ιδιαιτερότητα και την ταυτότητα της Νησιωτικής Ελλάδας και φιλοδοξούν να αποτελέσουν μια πυξίδα για την ανάπτυξη των νησιών μας.

Στο τρέχον πρόγραμμα, 14 Ομάδες Τοπικής Δράσης, υλοποιούν διατοπική συνεργασία με στόχο την ανάδειξη των Πολιτιστικών Δημιουργικών Βιομηχανιών των νησιών τους.

Για όλους εμάς, που το αεράκι από το «Νήσων Περίπλους», άγγιξε κάποια στιγμή το πρόσωπό μας, και βρεθήκαμε στη μαγική του δίνη, το «Νήσων Περίπλους», είναι ο τρόπος ώστε να κατανοούμε τη θάλασσα σαν έννοια που μας ενώνει και μας συνδέει. Εδώ και 20 χρόνια μας ταξιδεύει, μας εμπνέει, βάζει τον πολιτισμό στη ζωή μας, δημιουργεί βιώματα, παράγει γνώση και συναισθήματα. Μας διευρύνει και γίνεται διαρκώς η αιτία για να ανθήσουν, ιδέες, δημιουργίες, αλλά και οι ίδιοι οι άνθρωποι.

Στο πλαίσιο του προγράμματος «Νήσων Περίπλους», και με χρηματοδότηση που έφτασε τις 41.000 ευρώ, υλοποιήθηκαν στη Λέσβο κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, δύο δράσεις, «Οι τοίχοι που μιλάνε» και «Πέτρα και Τόπος».

Οι Τοίχοι που Μιλάνε

Η δράση «Οι Τοίχοι που Μιλάνε» στον Μόλυβο της Λέσβου είναι ένα υποδειγματικό μοντέλο του πώς η στρατηγική των Πολιτιστικών Δημιουργικών Βιομηχανιών μετατρέπει την ιστορία σε βιωματική τουριστική δράση - εγκατάσταση. Υπό τον συντονισμό της ΕΤΑΛ Α.Ε. και με χρηματοδότηση LEADER, η δράση δεν είναι απλώς μια εικαστική παρέμβαση, αλλά μια «phygital» (φυσική + ψηφιακή) αφήγηση.

Ο πυρήνας της δράσης είναι διπλός: Οκτώ μεταλλικά γλυπτά αγκυροβολούν ένα τμήμα της άυλης κληρονομιάς της Λέσβου, συγκεκριμένα, την ιστορία των Γατελούζων, στον φυσικό χώρο. Ταυτόχρονα, καινοτόμοι κωδικοί QR δίνουν φωνή σε αυτά τα γλυπτά, παρέχοντας ψηφιακή πληροφορία και μετατρέποντας τους τοίχους σε διαδραστικούς αφηγητές.

Η ουσία της δράσης δεν περιορίζεται στην τέχνη ως έκθεμα, αλλά δημιουργεί τέχνη ως υποδομή. Έτσι, μεταμορφώνει μια απλή περιήγηση στον παραδοσιακό οικισμό, σε μια επιμελημένη πολιτιστική διαδρομή, δημιουργώντας ένα μόνιμο πολιτιστικό περιουσιακό στοιχείο για τον τόπο και ταυτόχρονα ενισχύει το τουριστικό προϊόν του νησιού.

«Πέτρα και Τόπος». Ένα Μοντέλο Μετασχηματισμού

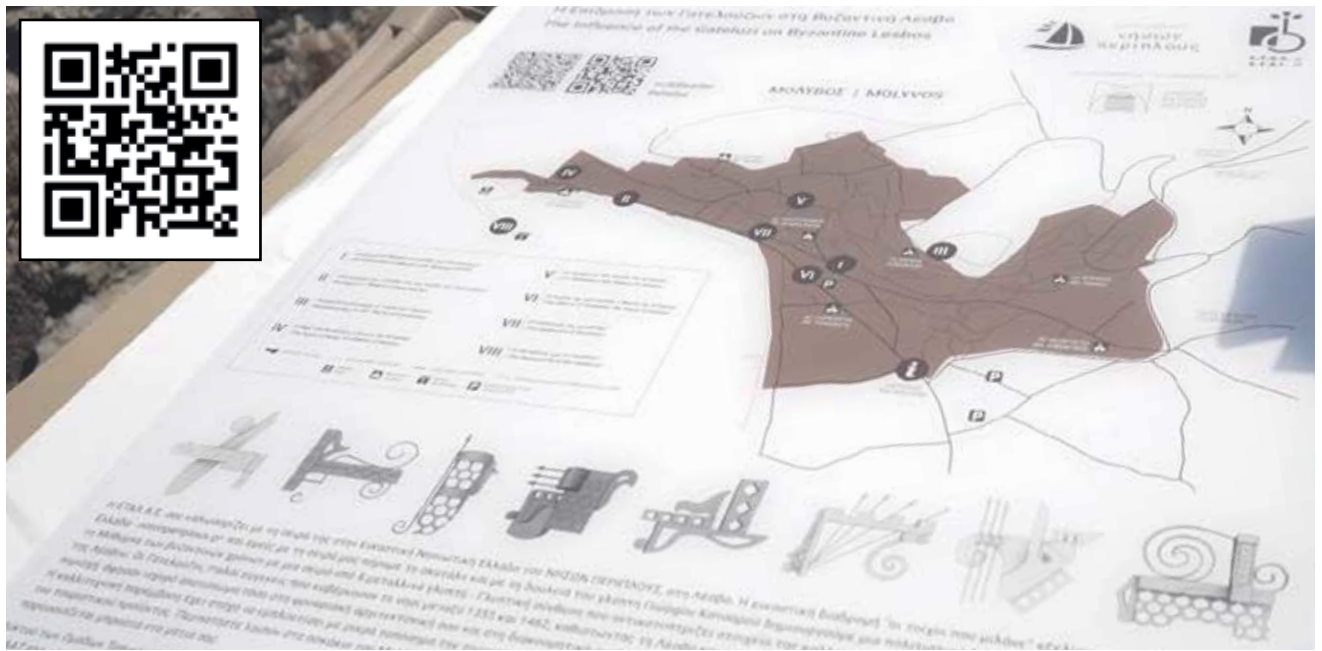
Η δράση «Πέτρα και Τόπος» της ΕΤΑΛ Α.Ε. δεν ήταν απλώς ένα εικαστικό σεμινάριο. Ήταν ένα πιλοτικό εργαστήριο στρατηγικής, που απέδειξε πώς η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, στη συγκεκριμένη περίπτωση, το τοπίο της πέτρας στη Λέσβο, μπορεί να μετασχηματιστεί σε υλικό προϊόν, θέτοντας τις βάσεις για τις Πολιτιστικές Δημιουργικές Βιομηχανίες.

Επιλέγοντας συμβολικά το εμβληματικό Μουσείο TERIADE, η δράση δίδαξε μια κρίσιμη μεθοδολογία: τη μετατροπή ενός «βαρέος» κεφαλαίου, της πέτρας, σε ένα «ελαφρύ», ευέλικτο και αναπαραγωγίμο προϊόν, την ακουαρέλα.

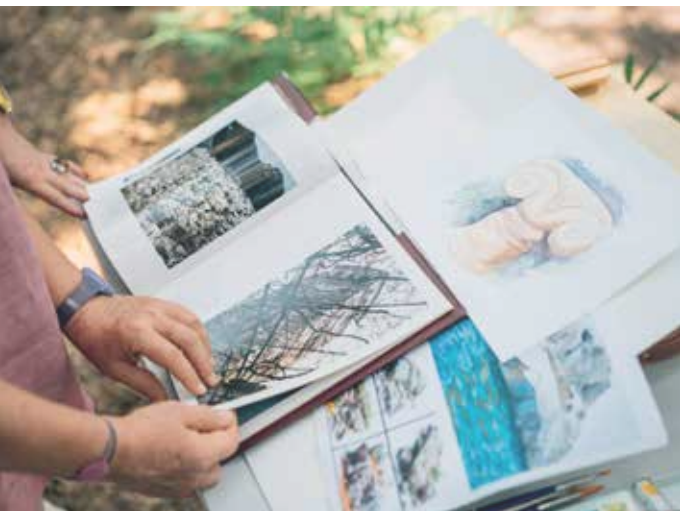
Το τελικό παραδοτέο, η σειρά των «cartes postales», δεν είναι ένα απλό αναμνηστικό. Είναι το βασικό δείγμα, ενός ολοκληρωμένου αναπτυξιακού μοντέλου. Αποδεικνύοντας πώς η τοπική ταυτότητα, μέσω της δημιουργικότητας και της σωστής εκπαίδευσης, παύει να είναι παθητικό έκθεμα και γίνεται ενεργό οικονομικό κεφάλαιο. Το «Πέτρα και Τόπος» είναι ένα αναπαραγωγίμο «blueprint» για κάθε τόπο που θέλει να μετασχηματίσει τον πολιτισμό του σε στοιχείο βιώσιμης ανάπτυξης.

ΤΟΙΧΟΙ ΠΟΥ ΜΙΛΑΝΕ

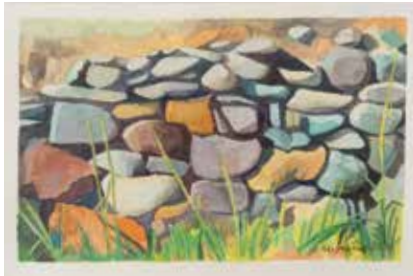

ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΠΕΤΡΑ

ΕΤΑΛ Α.Ε. - Ομάδα Τοπικής Δράσης

Η Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης Λέσβου (ΕΤΑΛ Α.Ε.) αποτελεί έναν από τους κεντρικούς πυλώνες της ενδογενούς ανάπτυξης του νησιού, λειτουργώντας ως Ομάδα Τοπικής Δράσης από το 1992. Η αποτελεσματικότητα της, μεταξύ άλλων, εδράζεται στην πρωτοποριακή πολυμετοχική σύνθεση, που ενώνει τον δημόσιο, τον ιδιωτικό και τον αγροτικό τομέα της Λέσβου. Η αποτελεσματική δομή και η συνεργασία της Διοίκησης, που διαχρονικά χαρακτηρίζεται από ανεξαρτησία και σταθερότητα, με μια υπηρεσιακή δομή στελεχών, με υψηλή κατάρτιση, εμπειρία, επαγγελματισμό και ενσυναίσθηση, και η αδιάλλακτη μεθοδικότητα που ακολουθεί, επισφραγίζονται από τα αποτελέσματα και την προστιθέμενη αξία που παρέχει διαχρονικά στη Λέσβο και την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου. Η ΕΤΑΛ εφαρμόζει πιστά μια αυστηρή Πολιτική για διαφάνεια, λογοδοσία, ευελιξία, διαχειριστική επάρκεια και Ποιότητα.

Η ΕΤΑΛ αντιπροσωπεύει έναν μηχανισμό που με επαγγελματισμό, σκληρή δουλειά και στοχοπροσήλωση, σχεδίασε και εφάρμοσε μια Ενιαία και Ολοκληρωμένη Στρατηγική Τοπικής Ανάπτυξης, ολοκληρώνοντας δεκάδες ευρωπαϊκά προγράμματα, για περισσότερες από τρεις δεκαετίες. Από το LEADER I (1991-1995) έως τα τρέχοντα προγράμματα CLLD (2021-2027). Τα απτά και θετικά αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας, αθροίζονται σε παρεμβάσεις συνολικού κόστους πλέον των 120 εκ ευρώ, που έδωσαν ψυχή σε κρίσιμους τομείς ανάπτυξης του τόπου.

Τεκμηριώνουμε σε κάθε βήμα μας την αποτελεσματικότητα της ΕΤΑΛ ως μάθημα και έμπνευση για τη τοπική κοινωνία. Η έμπνευση αυτή

μετρίεται με την εμπιστοσύνη της κοινότητας, την υποβολή 252 επενδυτικών σχεδίων, την κινητοποίηση του ιδιωτικού τομέα, σε κρίσιμους τομείς, όπως η μεταποίηση τοπικών προϊόντων.

Το επιτυχημένο αυτό μοντέλο τυγχάνει διεθνούς αναγνώρισης, με την ΕΤΑΛ να αναγνωρίζεται ως μία από τις κορυφαίες «καλές πρακτικές» στην Ευρώπη και να ηγείται διακρατικών συνεργασιών ως συντονιστής εταίρος. Η ΕΤΑΛ αποτελεί μια δομή που οραματίζεται και ταυτόχρονα αναγνωρίζει σε βάθος τις πραγματικές ανάγκες της περιοχής. Εδώ και πάνω από 3 δεκαετίες ανταποκρίνεται σε αυτές, εφαρμόζοντας ολοκληρωμένο και πολυτομεακό σχεδιασμό, με την αρχή της «από κάτω προς τα πάνω» προσέγγισης, εφαρμόζοντας τη φιλοσοφία «LEADER» στην Τοπική Ανάπτυξη. Είναι μια δομή στην οποία ο δημόσιος τομέας δεν ασκεί την πλειοψηφία στις αποφάσεις, μια δομή που παρέχει δικαίωμα σε όλες τις εκφάνσεις της τοπικής κοινότητας να ακουστεί, να εκφράσει τις απόψεις της και να οραματισθεί ένα καλύτερο μέλλον.

Εκατοντάδες έργα πήραν σάρκα και οστά με τον αποτελεσματικό συντονισμό της ΕΤΑΛ. Έργα διαχρονικά, που καθιστούν τη Λέσβο προορισμό, όπως το Δίκτυο Περιηγητικών Διαδρομών, το Lesvos Trail, το Δίκτυο Καταδυτικών Διαδρομών. Επενδύσεις ιδιωτών που αποτελούν πιλότο στην Τοπική Ανάπτυξη. Έργα συνεργασιών, ιδιωτικού και δημοσίου χαρακτήρα με όραμα. Δράσεις, πρωτοποριακές, καινοτόμες με ισχυρό αποτύπωμα στην οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον.

Με όραμα, μεθοδολογία, ανθεκτικότητα, φαντασία, τόλμη και πραγματική μέριμνα για τον τόπο, συνεχίζει, εδώ και 35 χρόνια να δίνει μορφή στα όνειρα εκατοντάδων κατοίκων του νησιού και να στηρίζει την ανάπτυξη του τόπου.

ΠΟΛΥΤΑΜΕΙΑΚΟ ΤΟΠΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΛΕΣΒΟΥ

“Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων”

“Community Led Local Development (CLLD/LEADER)”

Περιοχή Παρέμβασης Νήσος Λέσβος

“Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη Αγροτικών & Παράκτιων

Περιοχών της Νησιωτικής Υπαιθρου”

142
ΔΡΑΣΕΙΣ
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ
ΒΗΜΑΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Για

μία πιο πράσινη Λέσβο

ένα πιο βιώσιμο νησί

μία αποκεντρωμένη καθημερινότητα

120

ιδιωτικές
επενδύσεις

έργα δημοσίων
υποδομών

8

4

έργα συλλόγων

έργα από φορείς &
σωματεία

10

142

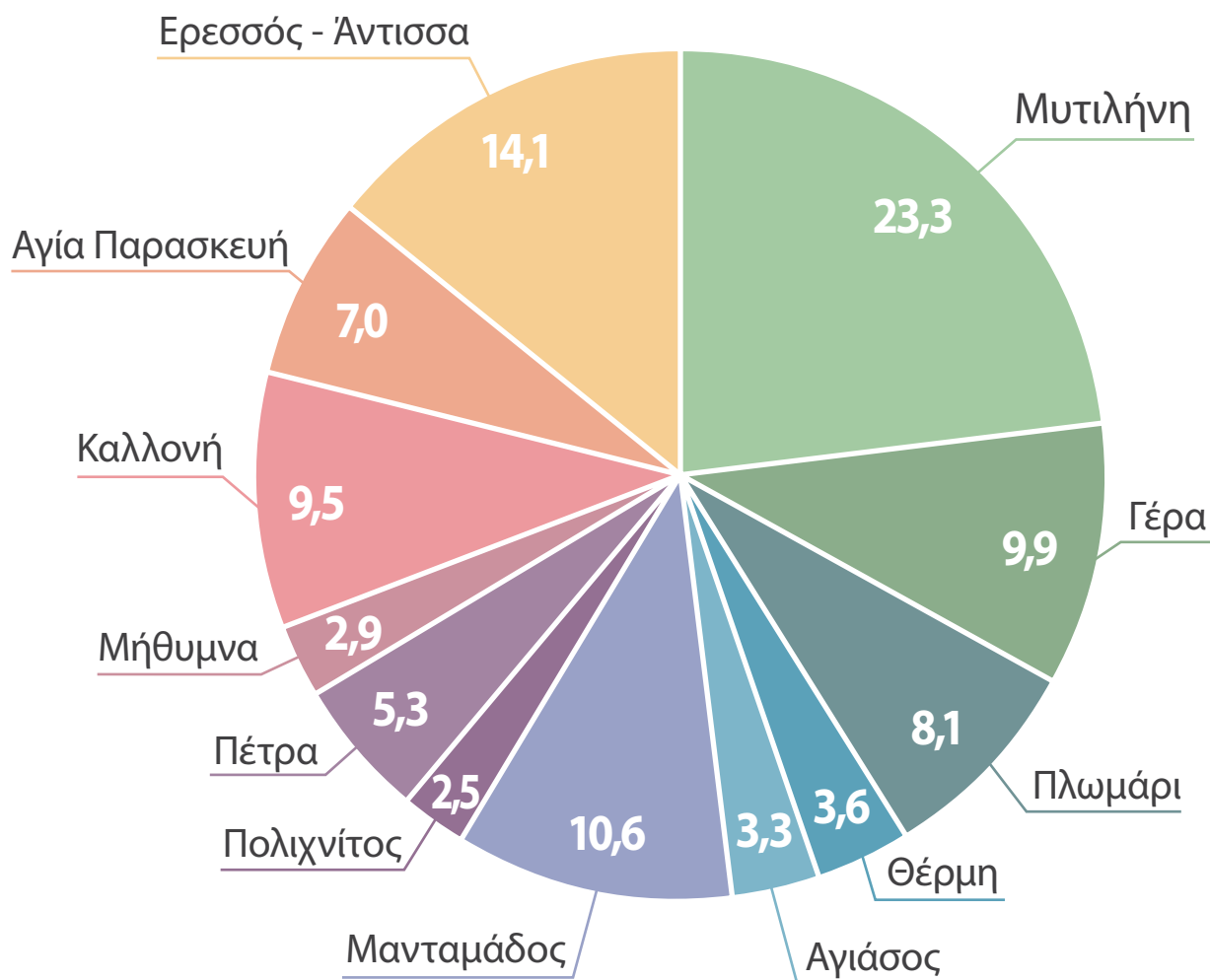
ΕΡΓΑ
ΣΥΝΟΛΙΚΑ

Συνολική επένδυση ανά θεματική ενότητα έργων

ΘΚ.1: ΠΑΑ - Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της αλυσίδας αξίας του αγρο-διατροφικού τομέα	11.147.060
ΘΚ.2 : ΠΑΑ - Βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής παρέμβασης	8.273.448
ΘΚ.3 : ΠΑΑ - Διαφοροποίηση και ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας	4.364.528
ΘΚ.4 : ΠΑΑ - Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και ποιότητα ζωής του τοπικού πληθυσμού	391.816
ΘΚ.5 : ΠΑΑ - Διατήρηση - βελτίωση των πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής	1.387.171
ΘΚ 6 : ΠΑΑ - Ενίσχυση δράσεων και παρεμβάσεων για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή	410.632
ΘΚ 7: ΕΠΑΛΘ - Ολοκληρωμένη προσέγγιση στην ανάπτυξη παράκτιων περιοχών και αλιευτικών κοινοτήτων της Λέσβου	4.069.268
Συνολική επένδυση τοπικού προγράμματος	30.043.927
Συνολική δημόσια δαπάνη	22.378.394

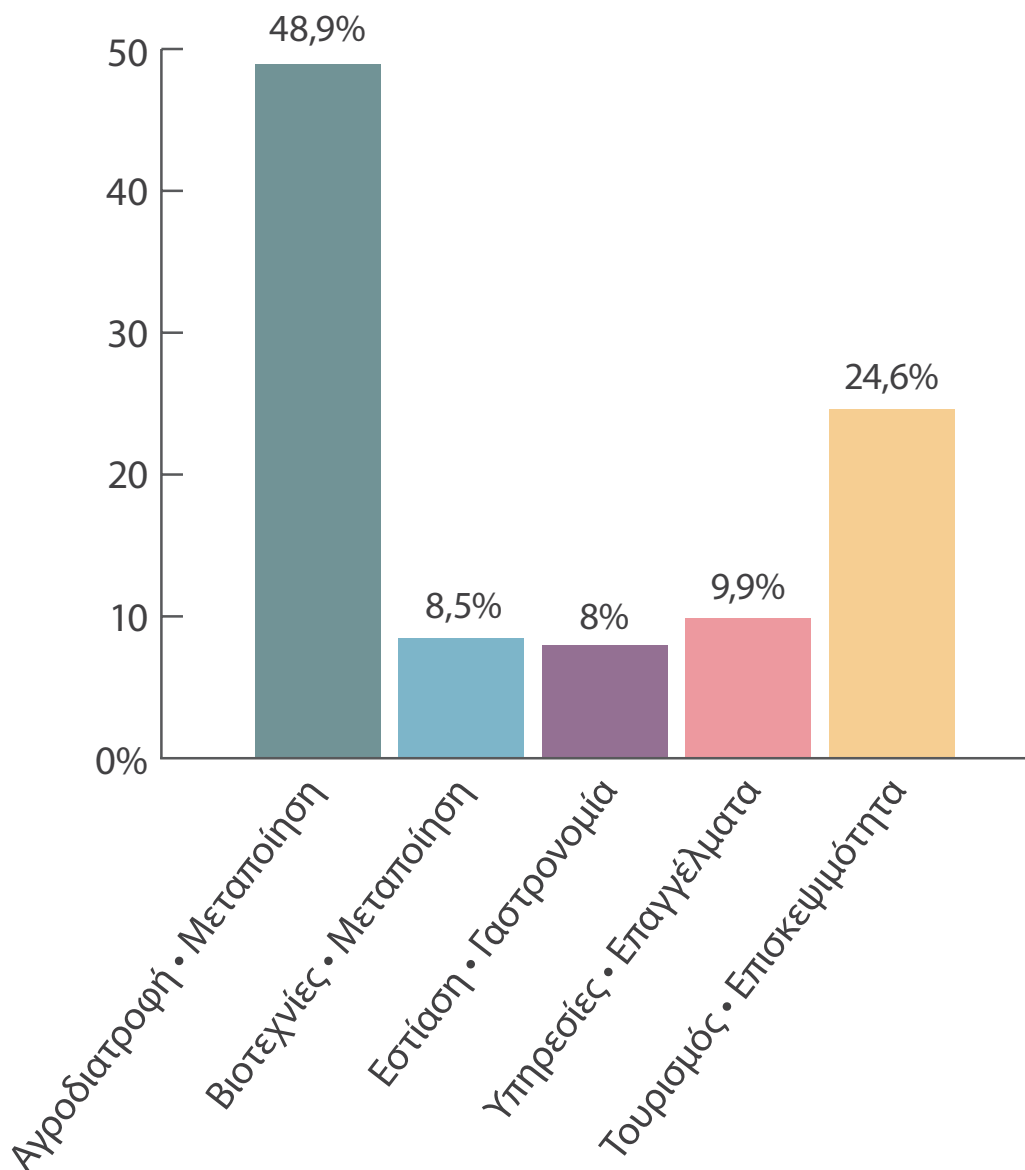
Γεωγραφική Κατανομή των ιδιωτικών επενδύσεων

Ποσοστό επί της συνολικής δημόσιας δαπάνης, ανά Δημοτικό Διαμέρισμα

Ολοκληρωμένες ιδιωτικές επενδύσεις ως προς την κατηγορία δραστηριότητας

Ποσοστό επί της συνολικής δημόσιας δαπάνης

Οι επενδύσεις στον πρωτογενή τομέα και την μεταποίηση,
είχαν ως αποτέλεσμα την παραγωγή νέων προϊόντων

156 νέα προϊόντα

Η Λέσβος ταξιδεύει σ' όλο τον κόσμο

29 χώρες προορισμοί των προϊόντων:

Κύπρος Βουλγαρία Ρουμανία Πολωνία
Λιθουανία Τσεχία Σλοβενία Αυστρία
Ελβετία Γερμανία Ηνωμένο Βασίλειο Βέλγιο
Λουξεμβούργο Ολλανδία Γαλλία Ιταλία
Δανία Νορβηγία Φινλανδία Καναδάς ΗΠΑ
Κίνα Ταϊβάν Νότια Κορέα Ιαπωνία Ιράκ
Ισραήλ Νότια Αφρική Αυστραλία

& λίγα ακόμη στοιχεία

- 6 επισκέψιμες επιχειρήσεις που συνδέουν αγροδιατροφή με τουρισμό
δέχτηκαν 5.000 επισκέπτες μόνο κατά τη διάρκεια του 2025
- Επενδύσεις σε ποιοτική Διανυκτέρευση - βελτίωση ανταγωνιστικότητας
127 νέες κλίνες - ποιοτική προσθήκη στη δυναμική διανυκτερεύσεων
615 κλίνες εκσυγχρονίστηκαν και αναβαθμίστηκαν ποιοτικά

35 χρόνια LEADER στη Λέσβο 1991-2026

«...Οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) θα πρέπει να είναι σε θέση να εντοπίζουν ολοκληρωμένες και καινοτόμες τοπικές λύσεις για τα τοπικά προβλήματα και να μπορούν να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά...». Αυτά τα λόγια ειπώθηκαν, το Μάρτιο του 1991 στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όταν ψηφίστηκε ο πρώτος κανονισμός για την κοινοτική πρωτοβουλία LEADER.

LEADER. Μια λέξη που μάλλον στοιχειώνει τον ύπνο μας αλλά ταυτόχρονα εμπνέει και τα όνειρα μας.

Η δύναμη της φαντασίας

Ο Benedict Anderson γράφει ότι: **«Οι κοινότητες πρέπει να διακρίνονται, από το ύφος με το οποίο φαντάζονται»**, κάτι που είμαι σίγουρος ότι όλοι έχουμε βιώσει ως ένα σημαντικό δόγμα, αλλά και ως μεγάλη πρόκληση του LEADER, που συχνά ξεκινάει από τη δική μας ικανότητα να φανταζόμαστε.

Ο Αϊνστάιν είπε ότι **«η φαντασία είναι πιο σημαντική από τη γνώση»**, επειδή μας επιτρέπει να ξεφύγουμε από το προβλέψιμο. «Η λογική μπορεί να σας πάει από το Α στο Β», γράφει ο Αϊνστάιν, **«η φαντασία θα σας πάει παντού»**.

Οι τοπικές κοινότητες, για να υπερβούν το δικό τους μυωπικό όραμα για το μέλλον, πρέπει να φανταστούν και να επανεφεύρουν τον εαυτό τους. Κατά την άποψή μου, μόνο το LEADER είναι σε θέση να το κάνει αυτό αποτελεσματικά. Και το κάνει, δημιουργώντας συνοχή, εμπνέοντας τη φαντασία και εξομαλύνοντας τις συγκρούσεις σκοπιμοτήτων.

Ομάδες Τοπικής Δράσης & κοινωνικό κεφάλαιο

Οι ΟΤΔ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο οικοσύστημα της τοπικής ανάπτυξης. Είναι καταλύτες για τη λήψη αποφάσεων, εισάγουν συνεχώς σημαντικές δυναμικές και μεταβλητές, που δημιουργούν κοινωνικό κεφάλαιο. **Ενδυναμώνουν**

τις τοπικές κοινότητες, ενισχύοντας την τοπική ταυτότητα, την αίσθηση του ανήκειν, τις προσδοκίες και το όραμα για ένα καλύτερο μέλλον.

Πόσο υποβαθμισμένη είναι μια νησιωτική περιοχή με διάσπαρτο πληθυσμό σε σύγκριση με μια πιο πυκνοκατοικημένη περιοχή; Πόσο εξαρτάται μια περιοχή από συγκεκριμένες οικονομικές δραστηριότητες, όπως η γεωργία, ή η αλιεία; Ποια είναι τα φυσικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά που καθορίζουν τη ζωή των ανθρώπων και δημιουργούν μια κοινή ταυτότητα; Εν ολίγοις, **σε ποιο βαθμό οι κοινότητες «φαντάζονται» τους εαυτούς τους ως κοινότητες**. Η απάντηση κατά την άποψή μου αναφέρεται στο LEADER, ως ένας τρόπος για να διεγείρει τη φαντασία της κοινότητας, να δημιουργήσει **εμπιστοσύνη** και κοινές δράσεις

LEADER & βιωσιμότητα

Η Στρατηγική LEADER στη Λέσβο, έδωσε έμφαση στην προώθηση ενός κεντρικού θέματος: **«βιώσιμη χρήση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων του»**, προκειμένου να γίνουν τα νησιά μας και οι κοινότητες τής νησιωτικής υπαίθρου, ένα καλύτερο μέρος για να ζει κανείς.

Η Λέσβος, έζησε τα τελευταία 15 χρόνια πολλαπλές κρίσεις, μέσα στις ανισότητες της διπλής νησιωτικότητας της, την εθνική δημοσιονομική κρίση, το προσφυγικό-μεταναστευτικό, ως σύνορο της Ευρώπης, με τεράστιες επιπτώσεις, και έζησε επίσης, την κρίση της πανδημίας.

Ποιο είναι το μήνυμα που εισπράττουμε εμείς η ΕΤΑΛ ως ΟΤΔ, αφουγκραζόμενοι την κοινωνία, μετά από όλες αυτές τις περιπέτειες; Έχουμε προσαρμοστικότητα, ευελιξία, διορατικότητα, ικανότητες και αντοχές;

Ανθεκτικότητα, προσαρμοστικότητα, συμπερίληψη

Το LEADER απέδειξε, ότι στα χέρια ικανών ΟΤΔ, μπορεί να δημιουργήσει συνθήκες αντοχής. Το 2016, η ΕΤΑΛ Α.Ε. στην Τοπική Αναπτυξιακή της Στρατηγική, δήλωνε μεταξύ άλλων ότι **«η ανάπτυξη δεν μπορεί να είναι κατευθυνόμενη από το κέντρο, πρέπει να είναι ελεύθερη και ευπροσάρμοστη, με στόχο την ανθεκτικότητα της περιοχής και των κατοίκων της»**. Σήμερα, η Ευρώπη, κάτω από το βάρος ισχυρών προκλήσεων και πιέσεων, μιλάει για το περιβόητο **«resilience»**, την **ανθεκτικότητα** των περιοχών, την **αναζωογόνηση** των περιοχών την προσέλκυση νέων ανθρώπων.

Το LEADER είναι ένας τρόπος να φανταστούμε καλύτερες τοπικές κοινότητες. Κινητοποιούμε τη φαντασία με διαβούλευση κι εμπύχωση του κάθε κατοίκου

στα παραμεθόρια χωριά, στο πεδίο, στη ταβέρνα, στο καφενείο, στην επιχείρηση. **Εκεί όπου οι αγώνες της ζωής είναι σε κίνηση**, και όχι μέσα σε γραφεία και πάνω σε χαρτιά.

Αυτές οι τοπικές κοινότητες, δεν μπορούν να οικοδομηθούν αν αντιμετωπίζουν με φόβο τις προκλήσεις και αν έρχονται αντιμέτωπες με το τέρας της γραφειοκρατίας. Πρέπει να τις εμφυσήσουμε με θάρρος, αποφασιστικότητα, να εμπνεύσουμε εμπιστοσύνη. Η επίτευξη αυτών, αποτελεί την εκπλήρωση της αποστολής μας σήμερα.

Το LEADER μπορεί να θέσει τα πραγματικά διακυβεύματα μιας περιοχής, στο επίκεντρο της συζήτησης, εντός των τοπικών κοινοτήτων. Το πόσο επιτυχημένο είναι αυτό, εξαρτάται από το **βαθμό ελευθερίας που έχουν οι ΟΤΔ** και από την ωριμότητα των ενδιαφερομένων μερών. Το μονοπάτι, φυσικά είναι δύσκολο και οι δυσκολίες δεν σταματούν ποτέ. Οι παλιρροίες έρχονται και φεύγουν, αλλά το νησί μας, Η Λέσβος είναι πάντα εκεί, ως ο καμβάς πάνω στον οποίο ζωγραφίζουμε τη ζωή μας, με τη δημιουργική χρήση της φαντασίας.

Η καινοτομία περνάει από τη θεωρία στην πράξη. **Τα δίκτυα και η συνεργασία αναπτύσσονται οργανικά**. Η απόκτηση και η μεταφορά εμπειρίας, η διαρκής εκπαίδευση, η ενεργοποίηση πιο συμμετοχικών δραστηριοτήτων, η εξωστρέφεια, η επιδίωξη τοπικών στόχων, γίνονται μέρος της καθημερινής ζωής, διευκολύνοντας την ερμηνεία της πολιτικής.

Μετρήσιμα αποτελέσματα & διλήμματα

Υπάρχει πάντα το στοιχείο της αποτυχίας, του κινδύνου, αλλά η ισορροπία διατηρείται. Αναπόφευκτα στη δουλειά μας πρέπει να τεκμηριώνουμε, να παρέχουμε αποδείξεις και πρόσβαση στα αποτελέσματα. Τι συμβαίνει όταν θέλουμε όμως να μετρήσουμε την επιτυχία; **Μετράμε τη δραστηριότητα ή τον αντίκτυπο;** Η ίδια η διαδικασία έχει σημαντικό βάρος; Πώς μετράς την ικανοποίηση ενός πατέρα που βιοπορίζεται από μια μικρή επιχείρηση στο Σίγρι και κρατάει εκεί τα παιδιά του; Μετράμε την ανθρώπινη καταξίωση και περηφάνεια, την κοινωνική ευτυχία;

LEADER και καινούριες προκλήσεις

Πρέπει να εξελιχθεί το LEADER; Είναι τα χαρακτηριστικά του παρωχημένα καθώς περνάει ο καιρός σε έναν ταχέως μεταβαλλόμενο κόσμο; Η φιλοσοφία LEADER **απέδειξε ότι μπορεί να ανταποκριθεί** στις αλλαγές και τις προκλή-

σεις, επειδή **η αλλαγή βρίσκεται στον πυρήνα της** και η πρόκληση είναι μια καθημερινή δραστηριότητα.

Το LEADER σήμερα, στη Λέσβο, είναι ώριμο και έχει εμπεδώσει τα μαθήματα του παρελθόντος. Έχει πρωτοστατήσει σε αποτελεσματικές πολιτικές και πρακτικές. Έχει αναπτύξει αξιοπιστία, διαφάνεια, εμπιστοσύνη και αποτελεσματικότητα μέσω των διαδικασιών του. Όλοι οι εμπλεκόμενοι θα πρέπει να είναι υπερήφανοι που συνδέουν την εργασία τους με τα οράματα του LEADER της περιοχής.

Τα επόμενα χρόνια θα είναι τουλάχιστον ενδιαφέροντα. Θα προκύψουν νέες προκλήσεις, νέες απειλές αλλά και ευκαιρίες. Πρέπει να ανατρέξουμε στις αδυναμίες του LEADER, και να βελτιωθούμε από τα διδάγματα των εμπειριών μας. Να βοηθήσουμε την ένταξη και την κοινωνική συνοχή, να ελαχιστοποιήσουμε την απομόνωση και την περιθωριοποίηση και να γίνουμε όλο και πιο εξωστρεφείς.

Σε μια εποχή, που το βίωμά μας αφορά κυρίως τον εξωτερικό κόσμο - το κινητό μας, τον υπολογιστή μας - το LEADER, μπορεί να μας δώσει πίσω αυτόν τον πλούσιο εσωτερικό κόσμο, που συχνά απουσιάζει.

Τον εσωτερικό κόσμο μιας κοινότητας!

Και επειδή αυτό που αποδεικνύεται τώρα, **35 χρόνια μετά από την αρχή**, ήταν κάποτε μόνο φανταστικό, για μας, την Ομάδα Τοπικής Δράσης της Λέσβου, είναι το υλικό μιας φαντασίας που έγινε και συνεχίζει να γίνεται πραγματικότητα, για τις τοπικές κοινότητες και το μέλλον τους.

Γιατί το LEADER στη Λέσβο έχει το δικό του όνομα και επώνυμο, και αυτό είναι των Στελεχών του, ανθρώπων, που με πείσμα επιμένουν στο κοινό όραμα.

Αναστάσιος Μ. Περιμένης
Γενικός Διευθυντής ΕΤΑΛ Α.Ε.

Προσαρμογή κειμένου από την παρουσίαση στην Εκδήλωση:
«30 χρόνια LEADER – το παρόν και το μέλλον», που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο λειτουργίας του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου, με τη συμβολή του Ελληνικού Δικτύου LEADER και των τοπικών φορέων της Αμφίκλειας, στις 26-28 Νοεμβρίου 2021 στο Πνευματικό Πολιτιστικό Κέντρο «Παπακώστειο» στην Αμφίκλεια Φθιώτιδας.

<https://www.youtube.com/watch?v=yvgMAHPfyhE>

Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης Λέσβου Α.Ε. (Ε.Τ.Α.Λ. Α.Ε.)

Ερμού 4, 81100, Μυτιλήνη, Λέσβος, Ελλάδα

Τηλ.: +30 22510 29400,

Φαξ: +30 22510 29577

E-mail: inquiries@etal-sa.gr

www.etal-sa.gr

Η έκδοση πραγματοποιείται στο πλαίσιο του υπομέτρου 19.4,
“Ενέργειες Πληροφόρησης και προβολής-Ενέργειες Εμφύχωσης”
με δικαιούχο την ΕΤΑΛ Α.Ε.

Για το Τοπικό Πρόγραμμα Λέσβου, “Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία
Τοπικών Κοινοτήτων” / “Community Led Local Development (CLLD/LEADER)”
Περιοχή Παρέμβασης Νήσος Λέσβος,
“Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη Αγροτικών & Παράκτιων Περιοχών
της Νησιωτικής Υπαίθρου”

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ
ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΕΓΤΑΑ: Η ΕΥΡΩΠΗ
ΕΠΕΝΔΥΕΙ ΣΤΙΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

CLLD/LEADER-
ΤΑΠΤΟΚ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΕΡΓΑΣΙΑ -
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

ΟΤΔ/ΕΦΔ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

<https://clld-leader.etal-sa.gr>

